

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Ion Tomuz, reprezentat de avocatul Grigore Postovanu, casarea deciziei din 25 aprilie 2024 a Curții de Apel Bălți și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ala Știrbu împotriva lui Ion Tomuz, intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Rîșcani și Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Dondușeni cu privire la decăderea din drepturile părintești,

împotriva deciziei din 25 aprilie 2024 a Curții de Apel Bălți,

*(Dosarul nr. 2ra-544/24
nr. PIGD 2-23050604-01-2ra-08072024)*

Admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din motiv că instanța de apel nu cercetat toate circumstanțele cauzei.

Judecătoria Edineț, sediul Dondușeni – jud. L. Danișilin
Curtea de Apel Bălți – jud. A. Garbuz, I. Grosu, A. Ciobanu

20 august 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Ion Tomuz,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Diana Stănilă,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 05 aprilie 2023, Ala Știrbu a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ion Tomuz, intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Rîșcani cu privire la decăderea din drepturile părintești.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată a invocat că, la 02 mai 2004, a fost încheiată căsătoria cu Ion Tomuz. Din căsătorie au un copil comun, fiul XXX.

3. Ulterior, din motiv că relațiile familiale s-au înrăutățit, prin hotărârea din 13 februarie 2013 a Judecătoriei Rîșcani, în dosarul nr. 2-151/13, a fost desfăcută căsătoria între Ala Tomuz și Ion Tomuz, s-a încasat din contul lui Ion Tomuz pensia alimentară pentru întreținerea copilului minor.

4. Reclamanta a menționat că, Ion Tomuz se eschivează de la achitarea pensiei de întreținere a copilului minor, ascunde veniturile reale și s-a eliberat de la locul de lucru stabil. Astfel, din motivul că nu a avut un venit stabil și a schimbat de câteva ori locul de lucru, primind o remunerație oficială simbolică, pe parcursul anului 2014, Ion Tomuz a acumulat o restanță la plata pensiei de întreținere a copilului minor.

5. În atare circumstanțe, a fost nevoită să înainteze cerere privind modificarea cuantumului pensiei de întreținere a copilului minor, prin stabilirea unei sume bănești fixe. Iar, prin hotărârea din 15 octombrie 2014 a Judecătoriei Rîșcani, s-a respins acțiunea privind modificarea cuantumului pensiei de întreținere a copilului minor. Ulterior, prin decizia din 07 aprilie 2015 a Curții de Apel Bălți, s-a casat integral hotărârea din 15 octombrie 2014 a Judecătoriei Rîșcani și s-a emis o hotărâre nouă prin care s-a modificat cuantumul pensiei de întreținere încasat prin hotărârea din 13 martie 2013 a Judecătoriei Rîșcani din cotă-parte din venituri lunare în sumă de 1 000 MDL sumă bănească fixă lunar, începând cu data rămânerii definitive a hotărârii – 07 aprilie 2015, până la atingerea majoratului copilului.

6. Însă, pârâtul nu execută nici decizia din 07 aprilie 2015 a Curții de Apel Bălți, iar restanța la plata pensiei pentru întreținerea copilului minor XXX deja constituie 31 000 MDL.

7. La fel, reclamanta a remarcat că, Ion Tomuz se eschivează de la executarea obligațiilor părintești, nu participă la întreținerea și educația copilului, nu dorește să se întâlnească cu copilul și nici măcar nu-l telefonează. De asemenea, pârâtul refuză să se prezinte la notar pentru eliberarea acordului pentru copil ca să poată traversa hotarul Republicii Moldova.

8. Reclamanta Ala Știrbu a solicitat admiterea acțiunii și decăderea lui Ion Tomuz din drepturile părintești față de copilul minor XXX și compensarea cheltuielilor de judecată.

ASPECTE DE PROCEDURĂ

9. Prin încheierea din 18 septembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Dondușeni, s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Dondușeni (f.d. 59-60).

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

10. Prin hotărârea din 21 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Dondușeni, s-a admis acțiunea depusă de Ala Știrbu și s-a decăzut Ion Tomuz din drepturile părintești asupra copilului minor XXX (f.d. 80, 88-98).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

11. La 23 noiembrie 2023, Ion Tomuz, reprezentat de Grigore Postovanu, a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 21 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Dondușeni, iar la 19 februarie 2024 a depus prin intermediul poștei electronice cererea de apel motivată (f.d. 86-87, 108, 109-113 recto-verso).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

12. Prin decizia din 25 aprilie 2024 a Curții de Apel Bălți s-a respins apelul declarat de Ion Tomuz, reprezentat de Grigore Postovanu și s-a menținut hotărârea din 21 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Dondușeni (f.d. 130, 131-140).

13. În consolidarea soluției, instanța de apel a reținut că, prima instanță corect a conchis că Ion Tomuz se eschivează în mod conștient de la îndeplinirea obligațiilor sale părintești față de copilul minor XXX, de la susținerea materială și spirituală, de la comunicarea cu el, de la întreținerea relațiilor de rudenie, circumstanțe care, în interesul superior al copilului, duce la decăderea lui Ion Tomuz din drepturi părintești. În lipsa unei comunicări cu copilul un termen atât de îndelungat, deoarece pe parcursul a 10 ani nu a întreprins nici un fel de măsuri pentru exercitarea drepturilor părintești și menținerea relațiilor de rudenie cu fiul său Cristian, Ion Tomuz a pierdut orice legătură de rudenie cu fiul său. Mai mult ca atât, pe lângă faptul că nu participat la întreținerea materială și financiară a fiului său, nu are nici un atașament sau legătură emoțională cu acesta, Ion Tomuz a declarat că este gata să renunțe la aceste drepturi față de copilul său, în schimbul scutirii de obligații de întreținere a copilului.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

14. La 25 aprilie 2024, Ion Tomuz, reprezentat de avocatul Grigore Postovanu, a depus prin intermediul poștei electronice cerere de recurs împotriva deciziei din 25 aprilie 2024 a Curții de Apel Bălți, solicitând, în temeiul art. 432 alin. (2) lit. c) și alin. (3) lit. b) din Codul de procedură civilă (instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată), casarea integrală a deciziei recurate și a hotărârii din 21 noiembrie 2023 a Judecătorei Edineț, sediul Dondușeni, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii (f.d. 146, 147-151 recto-verso).

ARGUMENTELE RECURSULUI

15. În motivarea recursului, Ion Tomuz, reprezentat de avocatul Grigore Postovanu, în esență, a reiterat circumstanțe de fapt și de drept similare celor cuprinse în cererea de apel, suplimentar invocând că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea.

16. Avocatul Grigore Postovanu a menționat că, instanțele ierarhic inferioare eronat au ajuns la concluzia că Ion Tomuz urmează a fi decăzut din drepturile părintești, or, la această concluzie s-a ajuns în urma examinării unilaterale și neobiective a cauzei, aprecierea greșită a probelor administrate.

17. În opinia recurentului, argumentul invocat de reclamantă precum că Ion Tomuz cu rea-voință se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, nu a vizitat copilul, nu s-a interesat de viața și sănătatea lui, și are restante la plata

pensei de întreținere, nu îi acordă dreptul de a solicita decăderea din drepturile părintești a tatălui Ion Tomuz, fiind necesar de a demonstra rea-credința tatălui.

18. Or, noțiunea de eschivare de la exercitarea obligațiilor părintești presupune „acțiunea de a se sustrage de la îndeplinirea unei obligații”. Confirmarea neachitării pensiei de întreținere privind stabilirea restanței la plata pensiei de întreținere, este insuficientă pentru a concluziona rea intenția părintelui de a executa obligațiile sale părintești ce țin de contribuția sa materială.

19. Astfel, contrat art. 67 din Codul familiei, reclamanta nu a prezentat careva dovezi care ar confirma faptul că Ion Tomuz se eschivează cu rea-credință de la plata pensiei de întreținere, se eschivează de la educarea copilului și de la exercitarea obligațiilor părintești, că ar face abuz de drepturile părintești sau ar manifesta un alt comportament neadecvat în dauna minorului, care ar constitui temei pentru decăderea din drepturile părintești, or, sancțiunea decăderii din drepturile părintești poate fi aplicată față de părinții care, din culpă gravă, nu-și îndeplinesc obligațiunile față de copii sau fac abuz de drepturile părintești.

20. Recurentul a recunoscut că, comportamentul său, în calitate de părinte în raport cu copilul său, nu reprezintă relațiile model între tată și fecior, după cum și-ar dori reclamanta, dar acest fapt se datorează circumstanțelor că Ala Știrbu și-a creat o nouă familie, iar soțul actual al acesteia a îmbrăcat rolul de tată pentru copilul minor. Respectiv, comportamentul lui Ion Tomuz nu a atins gradul de gravitate pentru a fi temei de decăderea a acestuia din drepturile de tată, deoarece nu orice atitudine sau comportament necorespunzător al părinților duce la decăderea din drepturile părintești.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

21. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

22. Art. 432 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă:

- a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;
- b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;
- c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;
- d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)-f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

23. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

24. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

25. Art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă:

„Instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

26. Art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

27. Art. 27 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.”

28. Art. 118 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

(3) Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.”

29. Art. 121 din Codul de procedură civilă:

„Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.”

30. Art. 130 alin. (1)-(3) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

(3) Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.”

31. Art. 46 din Codul familiei:

„Drepturile și obligațiile reciproce ale părinților și copiilor rezultă din proveniența copiilor, atestată în modul stabilit de lege.”

32. Art. 51 alin. (2) și (3) din Codul familiei:

„(2) Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului.

(3) Copilul are dreptul la educație din partea părinților, la dezvoltarea capacităților intelectuale, la libertatea gândirii și conștiinței, la apărarea demnității și onoarei.”

33. Art. 53 alin. (1) din Codul familiei:

„Copilului i se garantează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime.”

34. Art. 58 alin. (1) din Codul familiei:

„Părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat.”

35. Art. 61 alin. (1) și (2) din Codul familiei:

„Drepturile și interesele legitime ale copiilor sunt apărute de către părinții lor.

Părinții sunt reprezentanții legali ai copiilor lor și acționează în numele lor în relațiile cu toate persoanele fizice și juridice, inclusiv în autoritățile administrației publice și instanțele judecătorești, fără a avea nevoie de împuterniciri speciale.”

36. Art. 62 alin. (1) din Codul familiei:

„Drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică și psihică a copilului.”

37. Art. 67 din Codul familiei:

„Părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești dacă:

- a) se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere;
- b) refuză să ia copilul din maternitate sau dintr-o altă instituție curativă, educativă, dintr-o instituție de asistență socială sau alta similară;
- c) fac abuz de drepturile părintești;
- d) se comportă cu cruzime față de copil, aplicând violența fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului;
- e) prin comportare amorală, influențează negativ asupra copilului;
- f) suferă de alcoolism cronic sau de narcomanie;
- g) au săvârșit infracțiuni premeditate contra vieții și sănătății copiilor sau a soțului; precum și
- h) în alte cazuri când aceasta o cer interesele copilului.”

38. Art. 68 din Codul familiei:

„(1) Decăderea din drepturile părintești are loc numai pe cale judecătorească.

(2) Acțiunea privind decăderea din drepturile părintești poate fi pornită de celălalt părinte, tutorele copilului, autoritatea tutelară locală/teritorială.

(3) Cererea privind decăderea din drepturile părintești se examinează cu participarea obligatorie a autorității tutelare locale/teritoriale.

(4) Instanța judecătorească este obligată să transmită, în termen de 3 zile din momentul când hotărârea privind decăderea din drepturile părintești a rămas definitivă, o copie a acesteia organului stare civilă din raza teritorială a instanței.”

39. Art. 3 din Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la New York la 20 noiembrie 1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993:

„1. În toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

2. Statele părți se angajează să asigure copilului protecția și îngrijirile necesare pentru bunăstarea sa, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților săi, ale tutorilor săi, ale altor persoane legal responsabile pentru el, și vor lua, în acest scop, toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.”

40. Art. 18 din Convenție:

„1. Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine în primul rând părinților sau, după caz, reprezentanților săi legali. Aceștia trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului.

2. Pentru garantarea și promovarea drepturilor enunțate în prezenta Convenție, statele părți vor acorda ajutor corespunzător părinților și reprezentanților legali ai copilului

în exercitarea răspunderii care le revine de a crește copilul și vor asigura crearea instituțiilor, lăcașelor și serviciilor însărcinate să vegheze la bunăstarea copiilor.”

41. Art. 27 din Convenție:

„(1) Statele părți recunosc dreptul oricărui copil de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

(2) Părinților și oricărei alte persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare în vederea dezvoltării copilului.”

42. Art. 18 alin. (1) din Legea privind drepturile copilului nr. 338 din 15 decembrie 1994, în vigoare până la data de 21 decembrie 2023:

„Ambii părinți, în egală măsură, sau persoanele subrogatorii legale poartă răspunderea principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copilului, ținând cont în primul rând de interesele acestuia.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

43. Referitor la termenul de declarare a recursului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că decizia motivată din 25 aprilie 2024 a Curții de Apel Bălți a fost notificată în mod electronic reprezentanților părților la proces, prin intermediul e-mailului, în data de 19 iunie 2024 (f.d. 142 verso). Astfel, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă în data de 25 aprilie 2024 (f.d. 146).

44. Studiind materialele dosarului, prin prisma normelor de drept aplicabile speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și de a remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Nord, din motivele ce succed.

45. Conform avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate.

46. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, art. 6 CEDO garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor pricinii. Îndatorirea de a

motiva coerent și unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în fața eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

47. Instanța de recurs consemnează că legea procedural civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Aceasta dispoziție este edictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe.

48. Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului sunt datori să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o.

49. În acest sens, legiuitorul a investit apelul cu efect devolutiv, care presupune două limite raționale: *tantum devolutum quantum appellatum*, adică instanța de apel rejudecă în fapt și în drept, ceea ce apelantul a înțeles să atace din hotărârea primei instanțe, fiind o consecință a principiului disponibilității care guvernează procesul civil și *tantum devolutum quantum iudicatum*, unde instanța de apel efectuează o nouă examinare în fond, dar și exercită controlul judiciar complet, în fapt și în drept, asupra ceea ce a hotărât prima instanță.

50. Astfel, respectând principiile dreptului procesual civil, instanței de apel îi revine o deosebită atenție de a determina toate componentele acțiunii civile, și în special obiectul acțiunii civile și temeiurile acesteia. Obiectul acțiunii civile îl formează pretențiile reclamantului față de pârât, adresate instanței de judecată în scopul apărării propriilor drepturi și care reies din raportul material-litigios și în privința cărora instanța de judecată urmează să se expună prin hotărâre.

51. Prin urmare, instanța de judecată și de apel trebuie să determine raportul material-litigios dintre părți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia. Subsecvent identificării raporturilor dintre părți, instanța de judecată urmează să stabilească obiectul probațiunii pe pricina dedusă judecătii, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului.

52. Din conținutul pretențiilor formulate de către Ala Știrbu în cererea de chemare în judecată, obiectul acțiunii îl constituie decăderea lui Ion Tomuz din drepturile părintești față de copilul minor XXX, invocându-se drept temei de fapt

existența unei restanțe în sumă de 31 000 MDL la plata pensiei pentru întreținerea copilului minor, precum și faptul că Ion Tomuz se eschivează de la executarea obligațiilor părintești, nu participă la întreținerea și educația copilului, nu dorește să se întâlnească cu copilul și nici măcar nu-l telefonează. De asemenea, pârâțul refuză să se prezinte la notar pentru eliberarea acordului pentru copil ca să poată traversa hotarul Republicii Moldova.

53. Analizând minuțios memoriul deciziei din 25 aprilie 2024 a Curții de Apel Bălți, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel nu a făcut o cercetare efectivă, completă și complexă a circumstanțelor cauzei, pronunțat o soluție nemotivată.

54. În acest sens, instanța de recurs învederează că, măsura decăderii din exercițiul drepturilor părintești este una excepțională, de o gravitate aparte, întrucât afectează raporturile juridice fundamentale dintre părinți și copil și presupune o ingerință severă în viața de familie, protejată de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și art. 28 și 48 din Constituție. Asemenea măsură poate fi dispusă doar în baza unei cercetări judiciare riguroase, care să reflecte realitatea complexă a relației dintre părintele vizat și copil, evaluată în ansamblul său, și nu printr-o abordare pur formală ori unilaterală.

55. În prezenta cauză, instanța de apel a limitat analiza sa la unele aspecte formale și parțial documentate, fără a administra un probatoriu complet, care să includă, în mod necesar: evaluarea situației familiale reale în baza unui suport probatoriu care ar permite stabilirea adevăratelor relații dintre copil și părinte (tată); opinia și percepția minorului, raportată la vârsta și gradul său de maturitate; o anchetă psiho-socială actualizată; punctul de vedere al autorității tutelare, exprimat în urma unei evaluări independente și detaliate; analiza cauzelor care ar fi determinat conduita părintelui presupus abuziv sau neglijent, inclusiv aspectele de ordin medical, psihologic ori social.

56. Instanța de apel, în esență, a soluționat problema decăderii din drepturile părintești a tatălui doar în baza unui raport pur formal al autorității tutelare și a adevărului eliberat de executorul judecătoresc, conform căruia tatăl Ion Tomuz are o datorie în sumă de 31 000 MDL la plata pensiei de întreținere a copilului minor, dar fără a întreprinde acțiunile necesare pentru o cercetare complexă, profundă și echilibrată a raporturilor dintre părinte și copil și fără a stabili cu claritate în ce măsură conduita părintelui ar fi de natură să justifice aplicarea unei măsuri atât de severe precum decăderea.

57. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, înlăturarea unui părinte din viața copilului trebuie să fie *ultima ratio*, justificată

doar în cazuri de abuz grav, neglijență persistentă sau pericol real pentru dezvoltarea copilului (a se vedea, Kutzner c. Germaniei, 26 februarie 2002, §§ 66-69). Această abordare este reflectată și în dreptul intern, care impune instanței obligația de a pune la baza hotărârii de decădere din drepturile părintești suport probant complet și convingător, mai ales atunci când este în discuție interesul superior al copilului.

58. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel nu a analizat multiaspectual cauza, omițând să verifice și să stabilească circumstanțele obiective (precum condițiile sociale, economice, de sănătate, etc.) care au influențat neîndeplinirea obligațiilor părintești de către tatăl Ion Tomuz, eforturile sale de a menține contactul cu copilul, inclusiv dacă eventualele impedimente au fost impuse de cealaltă parte sau de factori externi, opinia copilului, în măsura în care acesta are discernământul necesar.

59. Instanța de apel a omis să analizeze dacă pârâtul Ion Tomuz se eschivează în mod voit și reiterat de la executarea obligațiilor părintești care îi revin potrivit legii. În contextul dat, simpla constatare a faptului că părintele nu contribuie financiar la întreținerea copilului sau că nu întreține relații personale cu acesta nu este suficientă, atâta timp cât nu s-a cercetat cauza obiectivă sau subiectivă a acestui comportament. În mod concret, trebuia să stabilească dacă tatăl refuză în mod nejustificat să participe la educația, dezvoltarea morală și sprijinirea copilului; dacă acesta manifestă dezinteres total față de copil, prin lipsa oricărei inițiative de comunicare (vizite, apeluri telefonice, solicitări de legături personale); și dacă absența contribuției materiale și afective nu este determinată de acțiunile sau atitudinea obstructivă a mamei copilului ori întreținută de conduita mamei, cum ar fi limitarea nejustificată a accesului, refuzul de colaborare în ceea ce privește creșterea copilului sau existența unui conflict parental nerezolvat.

60. Or, a decădea un părinte din drepturi doar pe temeiul constatării pasivității sale aparente, fără a investiga dacă acea pasivitate este rezultatul unei eschivări reale și culpabile sau al unei marginalizări parentale *de facto*, înseamnă a aplica formal și mecanic o sancțiune gravă, fără respectarea principiului proporționalității și fără a pune în centrul analizei interesul superior al copilului.

61. Instanța de recurs subliniază că o hotărâre de o asemenea gravitate, prin care un părinte este exclus din viața copilului său, nu poate fi fundamentată pe simple presupuneri, formalități procesuale sau pe opinii unilaterale, ci exclusiv pe fapte dovedite, convingătoare și interpretate în interesul superior al copilului. Lipsa analizării intenției tatălui de a-și exercita drepturile părintești și motivației

concrete pentru care nu o face constituie o omisiune esențială, care a viciat grav judecata în fond.

62. Un alt aspect care impune rejudecarea cauzei ține de maniera superficială în care instanța de apel a apreciat existența datoriei tatălui în sumă de 31 000 MDL (la situația existentă la data depunerii cererii de chemare în judecată) la plata pensiei de întreținere a copilului minor. Or, în aplicarea unei sancțiuni de o asemenea severitate precum decăderea din drepturile părintești, instanța trebuie să verifice cu rigurozitate dacă această datorie reflectă reaua-credință a părintelui și lipsa manifestă de interes față de nevoile copilului, manifestată printr-un comportament sistematic de evitare intenționată a obligațiilor părintești, sau dacă ea a rezultat, dimpotrivă, dintr-o lipsă reală și obiectivă a resurselor financiare, fiind influențată de situația economică și personală concretă în care se află pârâtul.

63. Simpla existență a unei creanțe nu este, prin ea însăși, suficientă pentru a fundamenta concluzia eschivării culpabile de la obligațiile părintești. Instanța trebuie să analizeze dacă întârzierea la plată a rezultat dintr-o atitudine de neglijență deliberată sau din cauze obiective (precum lipsa veniturilor, șomajul, boala etc.). De asemenea, trebuia să fie examinat dacă tatăl a făcut sau nu demersuri pentru a-și onora obligația, chiar și parțial, ori dacă a fost pasiv și indiferent pe o perioadă îndelungată, ceea ce ar putea demonstra reaua-credință.

64. Totodată, instanța de recurs notează că, suma restantă de 31 000 MDL trebuie apreciată în raport cu durata neachitării, cu quantumul stabilit lunar și cu capacitățile financiare ale tatălui. Fără această analiză, instanța nu putea concluziona că suma este una semnificativă, persistentă și disproporționată în raport cu obligația de întreținere, ceea ce este esențial pentru a justifica o măsură extremă precum decăderea din exercițiul drepturilor părintești.

65. Mai mult decât atât, din materialele dosarului nu rezultă că executorul judecătoresc ar fi întreprins măsuri efective pentru executarea documentelor executorii privind pensia de întreținere. Nu s-a făcut dovada aplicării unor măsuri precum sechestrarea bunurilor mobile sau imobile, ori identificarea altor venituri ale debitorului, în condițiile în care procedura de executare silită prevede expres posibilitatea încasării pensiei de întreținere chiar și în lipsa debitorului, din contul bunurilor sale. Absența acestor demersuri ridică semne de întrebare cu privire la caracterul real și actual al eschivării reclamate și nu permite instanței să rețină cu certitudine vinovăția tatălui.

66. Nu în ultimul rând, instanța trebuia să pună în balanță gravitatea conduitei tatălui, reflectată eventual în acumularea datoriei, cu caracterul ireversibil și profund intruziv al măsurii aplicate. Lipsa acestei analize echivalează

cu o examinare formală, mecanică a cauzei, în contradicție cu standardul de exigență impus de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cauze privind dreptul la viață de familie (art. 8 CEDO).

67. Instanța de recurs atrage atenția asupra faptului că susținerea reclamantei Ala Știrbu, precum că pârâtul, Ion Tomuz, cu rea-credință se eschivează de la exercitarea obligațiilor părintești, nu vizitează copilul, nu se interesează de sănătatea și viața acestuia și înregistrează restanțe la plata pensiei, nu este suficientă, *per se*, pentru a justifica decăderea din drepturile părintești.

68. Or, potrivit practicii judiciare și doctrinei de specialitate, astfel de susțineri trebuie coroborate cu probe obiective, concludente și pertinente, care să ateste fără echivoc comportamentul culpabil și persistent al părintelui, lipsit de orice preocupare față de copil și de executarea obligațiilor sale legale. Eschivarea de la exercitarea obligațiilor părintești presupune acțiuni sau inacțiuni sistematice, care pun în pericol sănătatea fizică și psihică a copilului, împiedică dezvoltarea sa morală, lipsesc condițiile elementare de trai sau afectează accesul copilului la educație și formare. Decăderea din drepturi nu poate fi dispusă decât în prezența unor probe certe, care să demonstreze că părintele se eschivează cu rea-credință, inclusiv cu viclenie, de la exercitarea atribuțiilor părintești, în special de la plata pensiei de întreținere.

69. La caz, însă, aceste elemente nu au fost identificate și analizate corespunzător de către instanța de apel, ceea ce denotă că soluția acesteia nu este suficient motivată, întrucât nu indică în ce măsură faptele reținute îndeplinesc cumulativ condițiile prevăzute de lege pentru decăderea din drepturile părintești. Iar, lipsa unei analize riguroase a circumstanțelor speței și a unei motivări clare, pun în dificultate exercitarea unui control judiciar veritabil de către instanța de recurs.

70. La aspectul dat este imperioasă jurisprudența CtEDO în cauza Hiro Balani vs. Spania, în care Înalta Curte a notat că, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a articolului 6 § 1 din CEDO.

71. Articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanței”, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a probelor prezentate de către părți (Perez c. Franței [MC], nr. 47287/99 din 12 februarie 2004, § 80; Loupas c. Greciei, nr. 21268/16 din 20 iunie 2019, § 37; Capacchione c. Republicii Moldova din 30 noiembrie 2021, § 19).

72. De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene pentru Drepturile Omului, acest articol obligă instanțele să își motiveze deciziile sale. Întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie analizată în lumina circumstanțelor fiecărei cauze. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către un reclamant, această obligație presupune, totuși, că o parte la procedura judiciară poate aștepta un răspuns specific și explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză (Paixão Moreira Sá Fernandes c. Portugaliei, nr. 78108/14 din 25 februarie 2020, § 71 și cauzele citate în aceasta; Caraman c. Republicii Moldova din 16 februarie 2021, § 23).

73. Coroborând circumstanțele ce preced, instanța de recurs conchide temeinicia recursului declarat de Ion Tomuz, reprezentat de avocatul Grigore Postovanu, iar drept consecință necesitatea de a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

74. În conformitate cu art. 440 alin. (3), art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat Ion Tomuz, reprezentat de avocatul Grigore Postovanu.

Casează integral decizia din 25 aprilie 2024 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ala Știrbu împotriva lui Ion Tomuz, intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Rîșcani și Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Dondușeni cu privire la decăderea din drepturile părintești, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Nord, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni